MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Gunju, 2005

Citazzjoni Numru. 381/2004

A.

vs.

B.

Il-Qorti,

<u>I. PRELIMINARI.</u>

Rat ic-citazzjoni attrici datata 8 ta' Novembru 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-partijiet izzewgu fis-17 ta' Gunju tas-sena elfejn (2000), gewwa l-knisja ta' Kristu Re, gewwa Hal-Ghaxaq, kif jirrizulta mill-att taz-zwieg hawn anness u mmarkat Dok 'A', u

Illi minn dan iz-zwieg, il-kontendenti ma kellhomx tfal.

Illi l-kunsens tal-kontendenti kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, *ai termini* tal-**artikolu 19(1)(d) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta**

Illi *oltre* dan, il-kunsens tal-partijiet inkiseb bl-eskluzjoni posittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg, ai termini tal-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta**.

Illi xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma kienitx interdetta jew marida b'mohhha, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg, ukoll minhabba raguni temporanja setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg, ai termini tal-**artikolu 19 (1) (h) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta**.

Illi l-istess attrici talbet lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara z-zwieg ta' bejn il-kontendenti ccelebrat fis-17 ta' Gunju tas-sena elfejn (2000), null u bla effett, kollox kif intqal fuq u ghar-ragunijiet fuq premessi.

Bl-ispejjes kontra l-konvenut li jibqa' ngunt ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 tal-process;

Rat id-digriet affidavit moghti lill-partijiet fit-9 ta' Dicembru 2004 fejn il-Qorti pprefiggiet terminu ta' tletin (30) gurnata lill-partijiet sabiex jipprezentaw il-provi kollha li kollha jistghu permezz tal-procedura tal-affidavit.

Rat in-nota **tal-attrici A** datata 11 ta' April 2005, a fol. 13 li permezz taghha pprezentat l-affidavit **taghha stess**, ta' **ohta Audrey Briffa** u ta' **ommha Maria Grech**.

Rat il-verbal datat 19 ta' April 2005, fejn il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta' Gunju 2005.

Rat li l-konvenut *nonostante* li notifikat bic-citazzjoni attrici fl-20 ta' Jannar 2005, ma pprezenta l-ebda nota ta' eccezzjonijiet u ghalhekk baqa' kontumaci.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attrici qed titlob li z-zwieg celebrat fit-17 ta' Gunju 2000 jigi dikjarat null u bla effett *ai termini* tas-**sub-incizi (d), (f), u (h) tal-artikolu 19 (1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta**.

Illi l-**artikolu 19 (1) (d), (f), u (h) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jinqraw hekk kif gej:-

Artikolu 19 (1*)* *"B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(d)*"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anolomija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".*

(f) *"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg."*

(h) *"jekk xi wahda mill-partijiet, ghalkemm ma tkunx interdetta jew marida b'mohhha, ma kellhiex fiz-zmien li sar iz-zwieg ukoll minhabba raguni temporanja, setghat intellettwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg".*

Illi l-attrici ssemmi l-**artikolu 19 (1) (d)** li jincidi li jkun hemm vizzju ta' kunsens b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju. Illi b'difett serju ta' diskrezzjoni, l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita' li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku. Li kieku l-legislatur irrikjeda maturita' shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita' ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg.

Illi kif jispjega ***Bersini***, d-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

"la piena avvertenza e il deliberato consenso … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita' di giudizio e la maturita' affettiva ... La maturita' di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all'atto da compiere, agli oblighi essenziali da assumersi e ai doveri cognugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita' affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita' che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta' e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi' una mancanza di consenso libero (immaturita' affettiva) e ponderato (immaturita' di giudizio)" (***Bersini. F.,*** **Il Diritto Canonico Matrimoniale (Torino, 1994)**, p. 97.)

Illi l-istess awtur ikompli jispjega li *"e' necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di*

*emettere il consenso, quanto per gli impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazzione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l'eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita' intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovra' ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio. "… … se il soggetto non e' in grado di superare (i) condizionamenti interiori, allora si dira' che la scelta di lui non e stata libera; In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe' col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa' coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei rigwardi della parole" (**Pompedda, MF.,*** **Incapacita' di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento (Bologna, 1991)**, pp. 231, 233).

Illi l-awtur ***Viladrich*** jispjega li:-

"The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (***Viladrich, P.J.***, **Matrimonial Consent in Code of Cannon Law Annotated (Montreal, 1993***), p. 686).*

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta,** dan l-artikolu jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali *("colorem habens, substantiam vero nullam")* kif

ukoll dak parzjali *(colorem habens, substantiam vero alteram)* tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frazi *"eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu"*, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, l-Qorti fil-kawza **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ppruvat il-*'finis operis'* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza **"Cali' vs Dr. Albert S. Grech *nomine*".** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali. Fid-decizjoni **"Galea vs Walshi"** (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata".* Illi fis-sentenza **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A.14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta' simulazzjoni b'dawn il-kliem:-

"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu".

Illi kif gie nsenjat fid-decizjoni fi-ismijiet **"Francesco Teuma vs Luigi Camilleri et",** (K. 1 ta' Ottubru 1884 - Vol. X p. 912):-

"a poter dedursi la invalidita dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la yenta, ma una simulazione, cioe' 'fictio seu ostensio falsi pro vero'."

Illi fil-kawza **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar *et nomine*"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) inghad li *"meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci*

jaghti l-kunsens validu taz-zwieg, pero' bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe' ssimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe' saret simulazzjoni parzjali".

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel mal-istess definizzjoni u fil-fatt fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002 inghad li *"wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta l-kunsens tieghu kien gja' mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament taz-zwieg".*

Illi fil-fatt ghal dak li jolqot l-kuncett ta' *"l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga"*, u cjoe' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et"** (P.A. (NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-element essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-*"komunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubilta' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied"*. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **"Grech vs Grech"** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.
Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-*'consortium vitae'* tikkomprendi zewg elementi u cjoe' l-imhabba konjugali u r-responsabbilta` tal-familja. Kif qalet il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fid-decizjoni **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994):-

"Jekk din il-'consortium vitae' hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-'consortium vitae' tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta' tal-familja."

Illi fil-fatt l-element ta’ l-indissolubbilta` taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta’ u formazzjoni tal-familja. Il-ligi Maltija tippresupponi *‘iuris tantum’* dan l-element ta’ indissolubbilta’ fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, **J*. Edwards Hudson*** (pg. 164-165), jispjega car li *“indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power”.*

Illi wkoll, ***D.J. Burns*****,** fil-kummentarju tieghu (***D.J. Burns***, **“Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions**. **A Historical Synopsis and Commentary”**. pg.151) jghid li *“it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indissolubbilta’) *was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract.”*

Illi hawn ukoll il-Qorti tirreferi ghal dak li nghad fis-sentenza **“Sharon Lanzon mart Francis Attard vs Francis Attard”** (P.A. (RCP) 15 ta’ Marzu 2000) u cjoe’:-

“Meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja huwa kapaci li jaghti kunsens validu taz-zwieg, pero’ fl-atti tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe’ issimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn waqt li l-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe’ saret simulazzjoni parzjali”.

Illi **artikolu 19 (1) (h)** jirrigwarda *"setghat intelletwali jew ta' rieda bizzejjed biex jinholoq kunsens ghaz-zwieg".*

Illi kwantu ghad-difett ravvizat fil-paragrafu **(h)**, dan jidher li gie mudellat fuq xi wiehed mill-iskemi li kienu gew prezentati sal-1981 bi thejjija ghall-Kodici l-gdid tad-Dritt Kanoniku (promulgat f'Jannar tal-1983) (ara ***Gherro, S***., **Diritto Matrimoniale Canonico**, **CEDAM (Padova)**, 1985, pp. 126-128). Illum l-istess kuncett li nsibu fil-paragrafu **(h)** jinsab sintetizzat fl-ewwel inciz tal-**Kanone 1095**, *"qui sufficienti rationis usu carent"*. Kif jispjega l-gurista ***Viladrich***, *"The expression sufficient use of reason refers to the degree of effective possession of the faculties of comprehension and will which is normally acquired from the age of seven years and which is absolutely necessary for a person to be the subject of human acts and to be morally responsible. It is the task of jurisprudence to determine in a concrete case (in casu) the relationship between a proved mental illness or disturbance and the lack of sufficient use of reason in a particular contracting party"* (op. cit., p. 685). Ghalhekk, filwaqt li d-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju hu marbut specifikatament mal-oggett tal-kunsens matrimonjali, id-difett imsemmi fil-paragrafu **(h)** jirreferi ghall-kunsens matrimonjali b'mod aktar generali. Pero' kif jispjega l-awtur ***Castano***:

"Il canone precisa che non e' necessario che la privazione dell'uso della ragione sia totale. Com'e' ovvio, anche questa circostanza e' richiesta non solo per l'atto umano di consentire, ma per ogni atto umano. Il canone invece dice espressamente che la carenza dell'uso della ragione nella sua specificita' di vizio del consenso matrimoniale, deve essere sufficiente, cioe' questa carenza deve essere proporzionata all'atto specifico di consentire ad un negozio cosi' importante ed impegnativo come e' il matrimonio. In fatti il matrimonio e' un negozio che: a) si riferisce ad un matrimonio determinato con una persona determinata; b) impegna l'intimo della vita degli sposi nella sua totalita'; c) compromette due persone a vivere le relazioni interpersonali; d) non e' per un periodo, ma deve

durare per tutta la vita. Di conseguenza, se da una parte non si richiede che la carenza dell'uso della ragione sia assoluta, d'altra parte pero' non e' sufficiente qualsiasi privazione, ma quella che sia proporzionata alla importanza che assume il consenso matromoniale. A nessuno sfugge la differenza tra il "grado" dell'uso della ragione richiesto per consentire al matrimonio e quello richiesto, ad esempio, per "comprare un vestito" (op. cit. p. 310). Illi dwar dan issir riferenza ghas-sentenza tal-Prim' Awla tal-Qorti Civili fl-ismijiet **"Michelina Micallef vs Amabile Buttigieg"** (19 ta' Dicembru 1995).

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi l-partijiet izzewgu fis-17 ta' Gunju 2000 u jidher car mir-rakkont kollu ta' l-attrici, li bl-ebda mod ma gie kontradett mill-konvenut, li baqa' kontumaci, li l-istess konvenut kien ghall kollox dominanti fuq l-attrici, tant li kien issir dak kollu li ried huwa, u l-attrici, anke sforz l-immaturita' serja taghha f'dak iz-zmien, kienet toqghod kompletament ghalih. Fil-fatt hija tiddiskrivi r-relazzjoni ta' bejniethom qabel iz-zwieg taghhom bhala *"one sided. Fil-waqt li B kien jiddetta x'ghandu jigri, kif ghandi nilbes u lil min ghandi nkellem, jiena kont dejjem inbaxxi rasi u naghmel dak li ried hu".*

Illi b'risultat ta' dan jidher li l-attrici giet tiddependi fuq dak kollu li taghmel fuq dak li jghid l-konvenut, tant li giet bhal speci tiddependi fuqhu biss, anke ghaliex izolaha ghall kollox minn hbieba u persuni ohra, u sar allura hafna difficli ghaliha, jekk mhux impossibbli ghaliha li tikkoncepi li hija ma' tibqax tohrog mieghu, jew taqta' kull relazzjoni li kellha mieghu, anke ghaliex, kif hija tiddeskrivi fid-dettal fl-istess affidavit, l-istes konvenut iktar ma' ghadda z-zmien sar iktar possessiv u aggressiv maghha, u kien jumiljaha anke quddiem terzi persuni. Dan wassal sabiex l-istess attrici giet kompletament isolata u ghall kollox dipendenti fuqhu tant li hija tghid hekk fuq ir-relazzjoni taghha mal-konvenut u dan fi zmien meta hija kienet waslet biex tizzewweg:-

"Kien jghidli li minghajru jien m'jien xejn, u kien jaghmel minn kollox biex jaqtani minn kulhadd. Ried li niddependi biss minnu".

"Il-problema tieghi kienet li aktar ma beda jghaddi zmien aktar bdejt nibza' nitilqu. Il-grip li kellu fuqi kienet xi haga tal-biza. Kien igieghelni naghmel dak kollu li ried hu, u meta kont nurih li ma' kontx naqbel mieghu, kien jirrabja mieghi u jgibha b'mod li jien inhossni daqslikieku ghamiltlu xi haga hazina. B'hekk kont incedi u naccetta dak li ried hu".

"Id-decizjoni li nizzewwgu wasalna ghaliha wara xhur ta' insistenza da parte tieghu. Jiena qatt ma kont certa jekk ridt nizzewweg jew le, pero' hassejt illi ma' kellhix alternattiva ohra hlief, kif kien jigri s-soltu li noqghod ghal dak li xtaq hu, minghajr ma' jiena kont inkun nista' naghtiopinjoni tieghi. Fl-istess waqt, kont qed nispera li biz-zwieg is-sitwazzjoni ta' bejnietna kienet ser taqleb ghall-ahjar u r-relazzjoni taghna kienet ser tiehu xejra ohra. Iz-zmien tani parir ghaliex il-fatt li qbilt li nizzewweg kienet l-aghar decizjoni li qatt stajt niehu f'hajti. Kont qed nibza' naffacja r-realta' u bqajt nispera li xi darba kien itini cans nibdew nikkomunikaw u li nkun nista' naghti l-opinjoni tieghi, u mhux noqghod ghall kull ma' ried hu. Kont qed nispera illi xi darba inkunu nistghu nghixu bhala koppja, bit-tnejn li ahna nimxu id f'id u naghmlu l-affarijiet flimkien u mhux jiena dejjem sottomessa ghal dak li ried hu".

Illi din il-Qorti thoss li ma' hemm l-ebda dubju li f'dan l-istat ta' dominanza li l-attrici kienet fih hija qatt ma' setgha jkollha l-liberta' ta' kunsens li taghmel ghazla jekk fl-ewwel lok rieditx tidhol ghall tali unjoni permanenti ma' ragel jew le; anzi jidher li fl-istat li kienet lanqas biss setgha jkollha id-diskrezzjoni ta' gudizzju necessarja sabiex tifhem l-elementi kollha essenzjali taz-zwieg u l-kuncett ta' *consortium vitae* - tant li dak li xehdet dwaru hija huwa kompletament in-negazzjoni ta' dan kollu. Mhux ta' b'xejn li familjari ta' l-attrici kienu sorpriza hafna u anke sa certu punt ma setghux jaqblu ma' tali decizjoni taz-zwieg ta' l-attrici u l-konvenut, ghaliex ma' hemm l-ebda dubju li fil-

kuntest tax-xhieda moghtija kien jidher car li hadd mill-partijiet ma' kien qed jifhem u jirrealizza minimament il-kuncett veru ta' zwieg, ahseb u ara kemm setgha kien hemm impenn ghall-istess hajja ta' unjoni unika u familjari, perpetwa u bbazata fuq l-imhabba u r-rispett u l-ugwaljanza tas-sessi u ta' ragel u mara.

Illi ma kienet l-ebda sorpriza ghalhekk li fil-fatt il-konvivenza bejn il-partijiet kienet wahda fejn il-konvenut xorta wahda baqa' jghix, skond ix-xhieda ta' l-attrici, hajja ta' guvni u jidher li l-istess konvenut abbanduna, anzi qatt ma' ta kaz l-bzonnijiet ta' l-attrici – din il-Qorti thoss li in verita' dan ma setghax ikun mod iehor, ghaliex l-konvenut dejjem iddomina fuq l-attrici, anke qabel iz-zwieg u jidher car li qatt ma' kien lest li jimxi fuq il-kuncett ta' ugwaljanza f'kollox u lejn ir-rispett lejn id-dinjita' tal-mara, u ta' mara mizzewga. Anzi l-azzjonijiet tieghu kienu negazzjoni ta' dan il-principju u element essenzjali taz-zwieg u ghalhekk ma' hemm l-ebda dubju li f'dan il-kuntest ukoll l-kunsens tal-konvenut kien vizzjat abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** bhala minimu; anzi jidher li bl-agir tieghu huwa eskluda wkoll certi elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u kien risolut, minkejja l-kunsens li ha, li jittratta lill martu bhala servjenti ghalih u ghalhekk l-kunsens tieghu kien ukoll simulat abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi dwar il-kunsens ta' l-attrici ma' hemm l-ebda dubju li l-kunsens taghha kien vizzjat mhux biss abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255,** anke minhabba li fl-istat ta' dominanza li kienet qatt ma' setghet tasal f'dak il-perjodu sabiex ikollha id-diskrezzjoni ta' gudizzju necessarja sabiex tasal ghall kunsens validu taz-zwieg; anzi din il-Qorti thoss li f'dan il-kaz javverraw ruhhom ukoll id-disposizzjonijiet tal-**artikolu 19 (1) (h) tal-Kap 255** fil-konfront ta' l-attrici.

Illi dan kollu qed jinghad fil-kuntest ukoll tal-provi kollha li ngabu f'din il-kawza fejn il-partijiet damu flimkien biss xi sena u ftit xhur, f'konvivenza li kienet karetterizzata bi vjolenza domestika u theddid u wkoll infedelta' da parte ta' l-istess konvenut – xhieda attrici korroborata mix-xhieda

minnha fejn jidher car li l-kuncett tad-dinjita' tal-mara gie injorat u msebblah mill-konvenut b'kull mod li huwa setgha jinkoncepi.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi din il-Qorti **taqta' u tiddeciedi,** billi fil-kontumacja tal-konvenut, **tilqa' t-talba attrici** biss fis-sens hawn premess, b'dan illi:-

1. Tiddikjara z-zwieg ta' bejn il-kontendenti ccelebrat fis-17 ta' Gunju tas-sena elfejn (2000), null u bla effett stante li l-kunsens ta' l-attrici kien vizzjat abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) u (h) tal-Kap 255** fil-waqt li dak tal-konvenut kien vizzjat abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) u (f) ta' l-istess Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------